

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

ПРАВО

Випуск 21

Частина II

Том 3

Ужгород-2013

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін.

*Постанова Президії ВАКУ України № 205/5 від 08 червня 2005 року.
Проведено перереєстрацію видання, Постанова Президії ВАКУ України № 105/3 від 08 липня 2009 року.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор
Заст. гол. редактора: Гарагонич О.В. – к.ю.н., доцент
Вчений секретар: Белов Д.М. – к.ю.н., доцент
Члени редколегії: Бобровник С.В. – к.ю.н., професор
Булеца С.Б. – к.ю.н., доцент
Воронова Л.К. – д.ю.н., професор, академік Академії правових наук України
Гомонай В.В. – к.ю.н., доцент
Греца Я.В. – к.ю.н., доцент
Грошевий Ю.М. – д.ю.н., професор, академік Академії правових наук України
Дзера О.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Академії правових наук України
Козюбра М.І. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Академії правових наук України
Колодій А.М. – д.ю.н., професор
Кубічек П. – к.ю.н., професор, Університет імені Я.А. Коменського, м. Братислава (Словацька Республіка)
Лазур Я.В. – д.ю.н., професор
Лемак В.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Академії правових наук України
Марек К. – к.ю.н., професор, Університет імені Т.Г. Масарика, м. Брно (Чеська Республіка)
Марцеляк О.В. – д.ю.н., професор
Митровка Я.В. – к.ю.н., доцент
Палінчак М.М. – к.і.н., доцент
Патакійова М. – професор, доктор права, к.ю.н., проректор Університету імені Я.А. Коменського, м. Братислава (Словацька Республіка)
Петришин О.В. – д.ю.н., професор, академік Академії правових наук України
Праневічне Б. – к.ю.н., професор, Університет імені Миколаша Ромеріса, м. Вільнюс (Литовська Республіка)
Рогач О.Я. – д.ю.н., професор
Семерак О.С. – к.ю.н., професор
Сідак М.В. – д.ю.н., професор
Скрипнюк О.В. – д.ю.н., професор
Фазикош В.Г. – к.ю.н., професор
Чечерський В.І. – к.ю.н., доцент
Ярема В.І. – д.е.н., професор

**Рекомендовано до друку
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
„Ужгородський національний університет”, протокол № 2 від 28 березня 2013 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія ВК № 7992,
видане Державним комітетом телебачення і радіомовлення 09.10.2003 р.

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА;

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.....104

Босак О.О. ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ТА ОБШУКУ ПРИ ДОКАЗУВАННІ ШАХРАЙСТВА НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ.....	104
Вапнярчук В.В. ЗМІСТ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ.....	108
Гловюк І.В. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ.....	112
Гутнік К.В. ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПРИ ПРОТИДІ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ.....	115
Даньшин М.В. ДО ПИТАННЯ ПРО ОБ'ЄКТИ ПІЗНАННЯ У КРИМІНАЛІСТИЦІ.....	118
Дидич О.Ю. ПРИНЦИПИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗМАГАЛЬНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	121
Сфіменко І.М. ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАНОВИТЬ ЗАХИЩЕНУ ЗАКОНОМ ТАЄМНИЦЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	125
Касумова А.Б. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА СКАРГУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	128
Кравчук П.Ю. ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОДОРОЛОГІЇ ПІД ЧАС РОЗКРИТТЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ ГРАБЕЖІВ ТА РОЗБОЇВ.....	132
Кунтій А.І. «СЛІДОВА КАРТИНА» ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ УМИСНОГО ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО В СТАНІ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ.....	138
Малоголова О.О. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ.....	141
Матвієвська Г.В. ЗАОЧНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ.....	144
Одерій О.В., Павлов С.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ З ОСВІТОЮ ТА ПРАКТИКОЮ ЯК СКЛАДОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	147
Присяжнюк І.І. ДОМАШНІЙ АРЕШТ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....	150
Розлуцький Н.О. ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ.....	154
Сачук В.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ОСІБ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ВІКУ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ПРОЕКТОМ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	157
Січковська І.В. ВИСУВАННЯ ВЕРСІЙ ТА ЇХ ПЕРЕВІРКА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ СЕКСУАЛЬНИХ УБИВСТВ.....	159
Телійчук В.Г. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ТА ОВС ЩОДО ПРОТИДІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	162
Тищенко О.І. ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ЯК ТИМЧАСОВИЙ ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД.....	165
Тищенко С.В. ПОРЯДОК ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ТЯЖКОЮ ХВОРОБОЮ ПІДОЗРЮВАНОВОГО.....	168
Чорний Г.О., Толочко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛОГО.....	171
Черниченко І.В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОКРЕМИХ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЗДІЙСНЮВАНОВОГО В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ.....	174
Чурікова І.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	178
Шевченко Е.В. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ АНГЛІЇ ТА США.....	181
Шумаєв Д.Г. ВНУТРІШНЄ ПЕРЕКОНАННЯ У СИСТЕМІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ЕКСПЕРТА.....	185

РОЗДІЛ 10

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА.....190

Грейдіна К.І. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ ПРОКУРОРОМ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ В УКРАЇНІ.....	190
Дробот В.О. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОРЯДКУ РОЗГЛЯДУ СПРАВ СУДАМИ МИРОВОЇ ЮСТИЦІЇ АНГЛІЇ.....	193

7. Торговля людьми в странах Юго-Восточной и Восточной Европы: проблемы и перспективы / Под редакцией доктора юридических наук К. Б. Левченко. – Кировоград, 2007. – 265 с.

8. Виявлення та припинення торгівлі людьми : навчально-практичний посібник / Кол. авт.: Ахтирська Н. М. та ін.. – К. : Консум-Ю, 2009, – 212 с.

9. Організаційно-правові питання діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-works.com.ua/all/pravo/477.html>.

10. Єфімов М. М. Міжнародне співробітництво МВС України із запобігання торгівлі людьми/ М. М. Єфімов // Порушення прав людини: торгівля людьми, тендерне насильство, сексуальна експлуатація дітей : матеріали наукової конференції курсантів і студентів вищих навчальних закладів МВС України (12 грудня 2008 р., м. Кіровоград) / За заг. ред. В. П. Петкова. – Кіровоград : КірЮІ ХНУВС, 2008. – 132 с.

УДК 343.126.1.

ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ЯК ТИМЧАСОВИЙ ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД

DETENTION OF THE PERSON AS TEMPORARY MEASURES OF RESTRAINT

Тищенко О.І.,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального процесу

Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

У статті розглядаються підстави та порядок затримання особи за підозрою у вчиненні злочину в аспекті підвищення ефективності захисту прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства.

Ключові слова: затримання, особиста недоторканність, строки затримання.

В статье рассматриваются основания и порядок задержания лица по подозрению в совершении преступления в аспекте повышения эффективности защиты прав человека в сфере уголовного судопроизводства.

Ключевые слова: задержание, личная неприкосновенность, сроки задержания.

In article the author considers the bases and an order of detention of the person on suspicion in commission of crime in aspect of increase of efficiency of protection of human rights in the sphere of criminal legal proceedings are considered.

Key words: detention, personal immunity, terms of detention.

Постановка проблеми. У процесі функціонування нового кримінального процесуального законодавства України правовий механізм затримання особи за підозрою у вчиненні злочину привертає все більше уваги, адже застосування цього примусового заходу суттєво обмежує конституційне право кожного на свободу й особисту недоторканність. Разом із тим цей захід сприяє ефективній діяльності органів досудового розслідування у сфері протидії злочинності. Тому, незважаючи на обраний законодавцем курс гуманізації суспільних відносин у сфері кримінального судочинства, на практиці цей примусовий захід застосовується достатньо широко й вимагає чітких процесуальних гарантій, які забезпечували б ефективність механізму захисту прав затриманої особи.

Стан дослідження. Проблемні питання правової регламентації затримання були предметом досліджень таких правознавців, як В. В. Вапнярчук, І. М. Гуткін, Ю. М. Грошевой, А. Я. Дубинський, Я. П. Зейкан, В. С. Зеленецький, В. Т. Маляренко, І. Л. Петрухін, М. А. Погорецький, П. П. Пилипчук, В. М. Трофименко, О. Г. Шило та інші. Незважаючи на вагомий внесок указаних вчених у дослідження цих питань, з прийняттям нового кримінального процесуального законодавства вони залишаються актуальними в силу їх значимості в аспекті захисту прав людини у сфері кримінального судочинства та забезпечення належної діяльності органів досудового розслідування.

Метою статті є дослідження підстав та порядку затримання особи за підозрою у вчиненні злочину та ана-

ліз норм кримінального процесуального законодавства з цих питань.

Виклад основного матеріалу. *Строки затримання.* Конституція України у ст. 29 гарантує право кожної людини на свободу та особисту недоторканність і передбачає, що затримана особа негайно звільняється, якщо протягом 72 годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою. Втім, порівняльно-правовий аналіз конституційних норм зарубіжних держав, що гарантують право особи на свободу й особисту недоторканність, дозволяє констатувати тенденцію до максимального скорочення часу перебування особи без судового контролю законності й обґрунтованості її затримання. Так, законодавство більшості зарубіжних країн закріплює строк затримання, що дорівнює 48 годинам. Саме такий строк передбачений Федеральним конституційним законом Австрії (ст. 4), Конституціями Албанії (ст. 28), Андори (ст. 9), Грузії (ст. 18), Естонії (ст. 21), Італії (ст. 13), Литви (ст. 20), Португалії (ст. 28), Росії (ст. 22), Румунії (ст. 23).

Визначення на конституційному рівні строку затримання в годинах свідчить про особливе значення цієї гарантії для забезпечення права на свободу та особисту недоторканність і передбачає необхідність встановлення в галузевому законодавстві початкового моменту, з якого повинні відраховуватися 72 години затримання. Таким відповідно до ст. 209 КПК є момент, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою

особою. Саме цей момент має бути чітко зафіксовано в протоколі затримання і з нього, з урахуванням правил ст. 115 КПК, слід відраховувати 72-годинний строк затримання. Слід зауважити, що в КПК України 1960 р. момент затримання чітко не визначався і особа вважалася затриманою з моменту складання протоколу про затримання. Втім з моменту фактичного затримання і до моменту складання протоколу могло минути кілька годин, протягом яких затриманий був обмежений у вільному пересуванні понад встановлений законом строк, що істотно порушувало його право на свободу та особисту недоторканність [1, с. 519].

Мета затримання уповноваженою службовою особою (у порядку ст. 208 КПК) полягає у попередженні та припиненні протиправної діяльності особи, запобіганні її ухиленню від досудового розслідування та суду. За загальним правилом цей запобіжний захід застосовується до особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за який може бути призначене покарання у виді позбавлення волі (ч. 1 ст. 208 КПК). Нормативний характер цієї умови забезпечує дію принципу пропорційності втручання у права людини, що означає адекватність останнього суспільній небезпечності вчиненого кримінального правопорушення.

Підставами затримання відповідно до ч. 1 ст. 208 КПК є такі обставини: 1) якщо цю особу застали при вчиненні злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин. Наявність цих підстав дає затриманню невідкладного ситуативного характеру і підвищує обґрунтованість припущення щодо причетності особи до вчинення злочину.

Частина 2 ст. 208 КПК передбачає можливість затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад 3 тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Проте в цьому випадку затримання можливе виключно у разі невиконання підозрюваним: 1) обов'язків, покладених при обранні запобіжного заходу; 2) вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує. Системне тлумачення ч. 2 ст. 208 КПК та ч. 7 ст. 194 КПК дозволяє дійти висновку про те, що метою затримання в цьому випадку є забезпечення можливості вирішення питання про зміну запобіжного заходу.

Гарантією забезпечення права на свободу та особисту недоторканність є передбачений законом порядок затримання, відповідно до якого уповноважена службовою особою, яка його здійснила, має вчинити низку дій правозахисної спрямованості, що забезпечують правову визначеність у питанні підстав обмеження прав і свобод затриманого, його правового статусу та механізму реалізації права на захист.

Порядок затримання уповноваженою службовою особою включає такі етапи:

1) повідомлення затриманому підстав затримання та його прав – відповідно до ч. 4 ст. 208 КПК уповноважена службовою особою повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити

нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування, вимагати перевірки обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені законом;

2) вручення затриманому пам'ятки про процесуальні права – за змістом ст. 5 ЗУ «Про міліцію» від 20.12.1990 р. при затриманні особі надаються в друкованому вигляді роз'яснення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України та прав затриманих осіб;

3) доставлення до органу досудового розслідування – за ст. 210 КПК уповноважена службовою особою зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструється дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством;

4) забезпечення права на участь захисника – його порядок визначається залежно від того, чи бажає затриманий самостійно запросити захисника чи йому необхідно забезпечити його участь.

В першому випадку відповідно до ст. 48 КПК слідчий, прокурор зобов'язані надати затриманій особі допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника, а також надати можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника. При цьому слідчий, прокурор, зобов'язані утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника.

У другому випадку слідчий, прокурор зобов'язані негайно повідомити центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги про затримання особи. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб» [2]. За цим Порядком негайно після фактичного затримання особи службовою особою органу, який її затримав, повідомляється центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги відомості про затриману особу. Протягом однієї години з моменту негайної реєстрації повідомлення про затримання особи центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначає адвоката, про що інформує орган, який затримав особу. Призначений адвокат повинен прибути протягом однієї години з моменту отримання доручення, а у виняткових випадках – не пізніше ніж протягом шести годин з моменту отримання доручення до затриманої особи для надання безоплатної вторинної правової допомоги;

5) складання протоколу про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину – згідно ч. 5 ст. 208 КПК складається протокол, в якому, крім відомостей, указаних у ст. 104 КПК, зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання; підстави затримання; результати особистого обшуку (який відповідно до ч. 3 ст. 208 КПК може бути здійснено уповноваженою службовою особою, слідчим, прокурором з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК); клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого.

У практичному аспекті важливим є фіксування в протоколі точних відомостей стосовно місця та часу за-

тримання, що забезпечує можливість здійснення контролю за дотриманням вимог закону стосовно 72 годин затримання. На необхідність деталізації обставин затримання у відповідному протоколі звертається увага в міжнародних документах, які встановлюють стандарти поводження з в'язнями. Зокрема, у Зводі принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню в будь-якій формі від 9.12.1988 р., міститься вимога стосовно необхідності занесення до протоколу всіх відомостей щодо причин затримання, його часу, відповідних посадових осіб правоохоронних органів, які здійснювали затримання, а також точні дані щодо місця утримання (принцип 12) [3]. На необхідності конкретизації в протоколі підстав затримання та точних відомостей стосовно його обставин наполягає й Європейський суд з прав людини, який у рішенні по справі «Корнейкова проти України» від 19.01.2012 р. визнав порушення п. 1 ст. 5 Конвенції з причини відсутності в протоколі затримання такої конкретизації, наведення в ньому стандартних посилань, які не враховували особливості розглядуваної справи [4].

Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору;

б) повідомлення інших осіб про затримання – за змістом ст. 213 КПК уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Якщо є підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання особа може зашкодити досудовому розслідуванню, уповноважена службова особа може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги негайності;

7) не пізніше 60 годин з моменту затримання особа має бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу. Встановлення такого строку для доставлення затриманого до суду обумовлено тим, що слідчий суддя повинен мати достатньо часу для розгляду клопотання в судовому засіданні. При доставленні затриманого не пізніше 60 годин з моменту затримання у слідчого судді залишається 12 годин у межах 72-годинного строку, передбаченого ст. 29 Конституції України, що є цілком достатнім для постановлення законної та обґрунтованої ухвали.

Розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів, передбачених главою 18 КПК, під час досудового розслідування згідно зі ст. 184 КПК здійснюється слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого провадиться досудове розслідування. Втім, згідно п. 2 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 04.04.2013 р., розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування до особи, яку затримано без ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, як виняток, може здійснюватися слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого особа була затримана. Такий розгляд можливий тільки за умови, що затримана без ухвали слідчого судді, суду особа з об'єктивних причин не могла бути доставлена у строк не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 1 ст. 192 КПК) [5].

Право затриманого у будь-який час оскаржити в суді своє затримання гарантується ст. 29 Конституції України, яка втілює міжнародно-правовий стандарт, що міститься у п. 4 ст. 5 Конвенції: «кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним». Право підозрюваного вимагати перевірки обґрунтованості затримання передбачене й п. 6 ч. 3 ст. 42 КПК, яка має значення загальної норми. Проте, на жаль, окремої процедури оскарження затримання законом не встановлено, а тому й слід керуватися правилами ст. 206 КПК, ч. 5 якої зобов'язує слідчого суддю звільнити особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких вона трималася, не доведе існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді.

Висновки. Незважаючи на короткочасність затримання, за характером правообмежень воно є одним із найбільш суворих запобіжних заходів. Тому затримання в кожному випадку має бути законним і обґрунтованим, а також необхідним з урахуванням конкретних обставин, які стали підставою його застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Т. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб» від 28.12.2011 р. № 1363 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011n>.
3. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню в будь-якій формі від 9.12.1988 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_206.
4. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Корнейкова проти України» від 19.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hr-lawyers.org/index.php?id=1337541484>.
5. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 04.04.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sc.gov.ua/ua/2013_rik.html.